

Література:

1. Захаров Р. Сочинение танца. Страницы педагогического опыта. Москва : Искусство, 1983. 237 с.
2. Фриз П. Хореографічна культура в контексті теорії і практики сучасного суспільства. *Молодь і ринок*. № 8. 2012. С. 46-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_8_11 (дата звернення 06.07.2021)
3. Чепалов О. Хореологія: статті та лекції. Київ: Ліра-К, 2020. 228 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-117-6-24>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ В МУЗИЦІ ДЛЯ САКСОФОНА ТА ДУХОВОГО ОРКЕСТРУ В ХХ – ПОЧ. ХХІ СТ.

Лебедь В. О.

*викладач кафедри оркестрових інструментів
Дніпропетровська академія музики імені Михайла Глінки
м. Дніпро, Україна*

Європа є колыскою саксофона та академічної школи гри на цьому інструменті. Звичайно, сьогодні саксофон є одним з найбільш розповсюджених духових інструментів у світі. Та не дивлячись на це Європа й досі посідає чільне місце у академічній галузі виконавства на саксофоні. Зокрема, це стосується й музики для саксофона у супроводі духового оркестру. Твори для такого складу писали композитори різних європейських країн: Франція, Іспанія, Велика Британія, Бельгія, Росія. На сьогоднішній день майже в кожній країні Європи сформовано власну потужну школу гри на саксофоні та осередки розвитку саксофонного мистецтва, тобто можна стверджувати, що мистецтво гри на саксофоні повною мірою є прикладом глобалізації культури.

Не дивлячись на лідерство у популярності серед інших духових інструментів, історія європейських творів саме для саксофона в супроводі духового оркестру не сягає витоків самого інструменту, тобто ці твори не створювались за життя винахідника інструменту А. Сакса. Перший твір для саксофона у супроводі духового оркестру це Концерт для саксофона-альта з духовим оркестром (1902) бельгійського композитора кінця ХІХ початку першої половини ХХ сторіччя П. Гільсона (1865 –1942). Після цього твору довгий час не з'являлась

музика для даного складу. Композитори тієї епохи не тяжіли до написання творів для саксофону в супроводі оркестру. Ось що пише з цього приводу А. Понькіна: «В творчості для солюючого інструмента композитори тяжіють до жанрів фантазії, варіацій, мініатюи» [4, с. 310]. В 70-х роках ХХ ст. радянські композитори Г. Калінкович та М. Готліб написали концерти для саксофона з духовим оркестром та присвятили їх М. Шапошніковій.

Останні десятиріччя позначені більш активною увагою до використання саксофона як сольного інструменту, як в камерній так і в оркестровій музиці. Левова частка репертуару для саксофона у супроводі духового оркестру була створена наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст. У даному напрямку працюють такі європейські композитори як А. Крепен (Бельгія) є автором наступних творів: «Присвята Саксу», «Сакс у вогні», «Сакс-політ», «Сакс у місті»; П. Сівртс (Бельгія) має у своєму доробку ряд камерних творів для саксофона, а також і композицію для саксофона у супроводі оркестру «Танець Узюма» («Dance of Uzume»); О. Кальмель (Франція) нещодавно створив твір «Manhattan skyline», що являє собою концерт із семи частин; Дж. Гудефін (Франція) написав твір для дуету саксофоністів (сопрано та тенор) у супроводі оркестру «Скерцо фуріозо» та присвятив його двом легендарним саксофоністам К. Делянглу та Б. Марсалісу; Л. С. Аляркорн (Іспанія) написав «Концертанго», що увібрало в собі найкращі риси стилю А. П'яццолі, М. Еллербі (Англія) створив «Концерт з корицею», котрий будучи академічним твором, має у собі пікантні джазові елементи.

Жанрово-стильова направленість творів для саксофона у супроводі духового оркестру досить розгалужена та широка. Композитори використовують як малі побудови (мініатюри А. Крепена) так і великі циклічні форми (концерти М. Еллербі та О. Кальмеля). Загальною рисою майже всіх творів цього напрямку є їх програмність. Всі твори окрім Концерту-каприччо на тему Паганіні Г. Калінковича та Концерту М. Готліба мають ту чи іншу програмність.

Найбільшим осередком саксофонної культури в Європі вважається Франція. Саме в Парижі на сьогоднішній день знаходиться найпрестижніший клас академічного саксофону у світі. Очолує його видатний саксофоніст та педагог Клод Делянгл, котрий теж є випускником та продовжувачем традицій Паризької консерваторії. К. Делянгл також зробив свій вклад до популяризації даного напрямку музичного мистецтва, здійснивши запис декількох творів у супроводі Шведського духового оркестру під керівництвом К. Ліндберга. Та окрім Франції, мистецтво академічної гри на саксофоні, зокрема

у лоні духового оркестрового виконавства напрочуд добре розвивається й у інших європейських країнах. Наприклад, Бельгія її: «саксофонна школа \diamondрозвивається як спадкоємиця Адольфа Сакса. У 1994 р. в країні заснована Міжнародна асоціація Адольфа Сакса і відродився Міжнародний конкурс Сакса в м. Дінані. Засновником бельгійської саксофонної школи є Франсуа Данеельс (François Daneels). Його наступником став саксофоніст і композитор Ален Крепен (Alain Crépin)» вказує сучасна вітчизняна дослідниця Л. Максименко [3, с. 7]. Значним осередком розвитку та популяризації саксофона є Міжнародний саксофонний фестиваль у м. Палмела (Португалія). Цей фестиваль проводиться з 2005 року та збирає у себе найкращих світових виконавців, таких як: А. Борнкамп (Нідерланди) Н. Сугава (Японія), П. Гузнар (Польща). На цьому фестивалі з поміж іншого виконується музика для саксофона у супроводі духового оркестру. Такий французький саксофоніст як М. Супера виконував Рапсодію А. Вайнена у супроводі Оркестру повітряних сил Португалії. Німеччина має розвинену культуру духових оркестрів, зокрема можна відзначити Симфонічний духовий оркестр Нордерштедта, що веде свою історію з 1974. Із цим оркестром чудово виступали такі видатні саксофоністи сучасності як Н. Сугава (Японія) та А. Фатєєва (Україна-Німеччина).

В Україні потужними осередками розвитку саксофона та духового оркестрового виконавства є Київ, Одеса та Дніпро. В Києві це оркестр Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського та Національний президентський духовий оркестр України. Найяскравішою подією став фестиваль «Браво Сакс» 2019 р.. В Одесі розвитком академічного саксофонного мистецтва вже багато років переймається та активно його популяризує А. Степанова. Вона є організатором ряду фестивалів під заголовком «Сакс академія», на яких неодноразово виконувалися твори для саксофона у супроводі Одеського муніципального духового оркестру, зокрема це були твори бельгійського композитора А. Крепена та італійського композитора Р. Маріно. А в Дніпрі потужним рушієм розвитку виконавства на саксофоні є духовий оркестр Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки на чолі з І. Грузиним. Цей оркестр вже близько десяти років поспіль приймає участь у міжнародному фестивалі музичного мистецтва «Музика без меж», котрий відбувається у стінах Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки. За ці роки оркестр співпрацював із найкращими світовими виконавцями, зокрема й саксофоністами, такими як: Ф. Монфор (Франція), А. Фатєєва (Україна-Німеччина), А. Суяр (Франція). До слова всі вищезгадані саксофоністи є випускниками Паризької консерваторії у класі

К. Делянгла, а отже є носіями найкращих традицій французької школи виконавства. У Дніпрі та в Україні вперше були виконані наступні твори для саксофона у супроводі духового оркестру: Концерт для саксофона з оркестром П. Крестона (соліст Ф. Монфор, 2016), «Ескападес» для саксофона з оркестром (соліст Ф. Монфор, 2015), «Краєвид Манхеттена» (соліст А. Суяр, 2019), «Скерцо фуріозо» (солісти В. Кібець та В. Гаврильченко, 2021). Доктор мистецтвознавства В. Громченко зазначає, що «понад 10 років служіння в місії культуротворення контрастно вирізняє Міжнародний фестиваль музичного мистецтва «Музика без меж» низкою характерологічних рис, відповідних познач його самоідентифікації у вирі постмодерної синтетичності сучасних музичних реалій» [1, с. 2]. Варто додати, що усі вищезгадані фестивалі «Музика без меж» не відбулися б без підтримки з боку ректора Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки Ю. Новікова, який вже на протязі багатьох років робить неоціненний внесок у культурний розвиток міста та України.

Соціальну значущість розвитку саксофонного та духового оркестрового мистецтва важко переоцінити. Також важливим є євроінтеграційна робота, як вважає М. Дружинець: «Культурна євроінтеграція у мистецькій сфері охоплює всі види творчої діяльності й передбачає роботу над спільними культурно-мистецькими проектами, концертно-гастрольну діяльність, а також інші форми співпраці між українськими та європейськими митцями.» [2, с. 189].

Розвиток духового оркестрового виконавства є важливим елементом у загальному, загальнодержавному, загальноєвропейському розвитку. Важливо розвивати традиції проведення музичних фестивалів, форумів, зокрема, фестивалів духової музики. Продовжувати налагодження міжнародних зв'язків задля побудови спільного загальноєвропейського культурного простору.

Література:

1. Громченко В.В. Європейський музичний форум у Дніпрі. Музичний вісник. Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки. 2019. № 1 (43).
2. Дружинець М.І. Естрадне музичне мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ століття як фактор євроінтеграції української культури : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01. Київ, 2021. 226 с.
3. Максименко Л.В. Регіональні виміри академічного саксофонного мистецтва України : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Львів, 2020. 23 с.

4. Понькіна А. Еволюция академической музыки для саксофона второй половины XIX – начала XXI века : дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.02 : Ростов – на –Дону, 2020. 487 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-117-6-25>

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Нємцова Л. О.

*кандидат мистецтвознавства,
асистент кафедри музики факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Сучасне мистецтво – це термін, вільний від термінологічної точності, який може означати мистецтво, яке створюється в даний час, або посилатися на сукупність художніх течій та течій, що виникли у другій половині XX століття: модернізм та постмодернізм. В Україні Інститут сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України вивчає теорію та практику сучасного мистецтва [4].

На сучасному етапі розвитку цивілізації мистецтво не можна визначити вичерпною формулою. Сучасне мистецтво, як правило, не має естетичних та технічних обмежень у художній виразності. Є такі нові методи, як колаж, фотомонтаж, інсталяція, виступ, подія. Класифікація мистецтва за жанрами та стилями, також набагато складніша, і кілька критиків та істориків мистецтва сходяться на думці, що сучасне мистецтво характеризується тим, що в ньому немає категорії.

Однією з найефективніших спокус сучасності стала західна модель масової культури з її коміксами, мильними операми, бойовиками та різноманітними проявами поп-арту, завдяки яким свідомість пересічного споживача формувалася поступово, але наполегливо, майже не здатна критичної рефлексії. Поняття масової культури в даному випадку вживається у найпоширенішому значенні, яке використовується у філософії, соціології тощо. Описати стан культури в середині XX століття і пов'язаний із появою та глобальною дифузиею засобів масової інформації (радіо, телебачення, Інтернет). Вже в радянській енциклопедії, на нашу думку, подається досить повний і чіткий опис явища масової культури, незважаючи на існуючий ідеологічний ухил